

อนุชสร เรื่องมาก. “ดีเฒ่า ชาวไร่” นครศรีธรรมราช. ปีที่ 44 ฉบับที่2 กุมภาพันธ์ หน้า 29-34.

กรมศิลปากร
หอสมุดแห่งชาติ
นครศรีธรรมราช

พระแม่โพสพออกเดินทางช่วยเหลือชาวไร่ไปเรื่อยๆ จนท่านเจอกลุ่มชาวนาชาวไร่จับกลุ่มคุยกันวาระหว่างพระพุทธรูปเจ้ากับพระแม่โพสพใครมีคุณมากกว่ากัน สิ่งต่างๆล้วนกราบหลอหลอนว่า พระพุทธรูปเจ้าทรงเป็นใหญ่ พระแม่โพสพได้ยินเช่นนั้นจึงบังเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ท่านจึงเดินทางไปอาศัยที่เขาดงพญาไฟ เหตุนี้เองข้าวกกล้าผลผลิตของชาวไร่ต่างเหยี่ยวแห้งตามหัวใจของพระแม่ เกิดความเสียหายมากมายแก่ชาวนาไร่ทำให้เดือดร้อนถึงพระอินทร์เพราะหนทางไปเขาดงพญาไฟนั้นไม่มีมนุษย์เดินดินคนใดสามารถเดินทางไปได้ พระอินทร์จึงสั่งให้มาตุลีไปตามพระแม่โพสพกลับมา

พระมาตุลีแปลงร่างตนเป็นนกกลาแล้วบินตามสายน้ำไปยังเขาดงพญาไฟ ปรากฏว่ามีปลาไหลตบท้ายน้ำตามไปด้วย พอถึงเขาดงพญาไฟซึ่งไม่มีใครสามารถข้ามไปได้เพราะเขาทั้งสองลูกจะเลื่อนเข้าเลื่อนออกตลอดเวลา ปลาไหลตบท้ายน้ำมาพร้อมกับมาตุลีในร่างนกกลา โดนเขาตบท้ายน้ำจนแบนตายแต่ฝ่ายนกกลาสามารถบินลอดผ่านช่องเขาไปได้ นกกลาจึงไปถึงเขาดงพญาไฟได้ตั้งใจหมายเมื่อเจอพระแม่โพสพมาตุลีอ้อนวอนให้พระแม่กลับไปแต่ไม่เป็นผลด้วยความเมตตาชาวไร่พระแม่จึงให้มาตุลีในร่างนกกลาคาบเมล็ดข้าวกลับไปได้ นกกลาคาบเมล็ดข้าวได้เพียงสองเมล็ด คือ เมล็ด ข้าวเหนียวและข้าวเจ้าอย่างละหนึ่งเมล็ด นกกลาบินผ่านเขาตบท้ายน้ำมาถึงเขตชาวนาชาวไร่แล้วนำเมล็ดพันธุ์มาหยั่งชาวนาไร่ได้ขยายพันธุ์ต่อไป

เมื่อข้าวกกล้าออกงามนกลาขอกินข้าวชาวนาไร่ละวา แต่ชาวนาไม่ยอมนกลาโกรธจึงจิกกินข้าวชาวนาไร่ทั้งไร่เป็นผลให้ชาวนากับนกลาเป็นศัตรูคู่อาฆาตกันมาจนถึงปัจจุบัน และด้วยความเมตตาของพระแม่โพสพ ทำให้ชาวนาไร่ระลึกถึงพระคุณของพระแม่ พระแห่งความอุดมสมบูรณ์ของเกษตรกร ในทุกๆ ปีพระแม่โพสพจะมาเยี่ยมเยือนชาวนาไร่หนึ่งครั้ง จึงมีการทำขวัญข้าวเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชาวนาไร่และระลึกถึงคุณพระแม่โพสพปีละครั้งในฤดูเก็บเกี่ยวจนถึงปัจจุบัน

(ไร่ชาวนาในนกลาสวนยางอ่อน)

นายลอย บุญข้า กล่าวว่า ตำราขวัญข้าวของพระแม่โพสพ ระบุขั้นตอนการทางธรรมชาติอันเป็นมงคลแก่การดำนาข้าว ใช้ครกไม้หว่าน สากไม้กำข้าว ตัดไม้กำ จะเสริมส่งขวัญแก่ผู้ดำและแม่โพสพเป็นสิ่งดีงามต่อไป การทำชาวนานั้นมีหลายขั้นตอนเริ่มแรกตั้งแต่การทำไร่ปลูกข้าวเหนียวประมาณเดือนหกเดือนเจ็ดเพื่อรอเก็บเกี่ยวข้าวเหนียวแก่ในเดือนสิบเอ็ดถึงสิบสองโดยประมาณ ทั้งนี้ก็อยู่ที่การทำไร่เริ่มเพาะปลูกเร็วหรือช้า แถวบ้านนายลอย บุญข้า นิยมทำชาวนาไร่เพราะอยู่บนที่สูงเนิน คือ ในเขตอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

(กระบวนการนวดสีการแช่ข้าวก่อนคั่วเป็นข้าวเฒ่า)

เมื่อเมล็ดข้าวเริ่มอวบอ้วนจากการแช่แล้วกระบวนการต่อการแช่ก็คือ การคั่วละอองควันไม้พินครอบคลุม กระดาษกลางตามวิธีชนบท การก่อไฟตามแบบฉบับเรียบง่ายใช้ไม้พินก่อในอั้งโล่ภายในกระทะมีเมล็ดข้าวเหนียว เปลือกข้าวด้วยกบมะพร้าวตัดตกแต่งคล้ายตะหลิวดำจับทำด้วยไม้ไผ่หนานางมะลิวรรณ บุญข้า ลูกสาวคนหัวปี ของนายลอย บุญข้า แนะนำเคล็ดลับในการคั่วข้าวเหนียวเปลือกคือ ต้องคั่วไปจนเม็ดข้าวเริ่มเหลืองหม่น ต้องคั่วอย่าหยุดเพราะจะทำให้เมล็ดข้าวแตกแล้วต่ายาก เมล็ดข้าวที่นำไปคั่วคั่วด้วยไฟปานกลางๆ สุกพอประมาณ หากอ่อนเกินไปจะเหนียวต่ายาก ภาษาชาวบ้านเรียกว่า “ซี้หมา” เป็นลักษณะของข้าวเปลือกที่คั่วไม่สุกพอควรแล้วตำจนติดกันเป็นก้อน แต่หากคั่วจนสุกเกินไปเมื่อนำไปตำข้าวเฒ่าก็จะเป็นผงไม่แบนสวยและเกรียมไม่ค่อยอร่อยเท่าที่ควร ฉะนั้นวิธีที่ดีคือ ต้องใช้ไฟปานกลางให้เมล็ดข้าวเริ่มแตกเล็กน้อยแล้วจึงนำไปตำ

(และเกี้ยวที่เรียวรงกว่าจะเป็นเสียง)

เสียงโยกหยวบหยับดัง ป๊อก ป๊อก ป๊อก พร้อมกับการควงสากตำข้าวขนาดใหญ่ ชาวไร่ยืนตำข้าวเฒ่าโยกไปมาตามแรงยกขึ้นลงของจังหวะในแต่ละครั้ง เมื่อข้าวเปลือกในกระทะร้อนจนได้ที่ ก็นำมาใส่ในครกแล้วตำได้เลย

